

ZBIGNIEW RADWAŃSKI

Redaktor naczelny 1982-1990

Profesor Zbigniew Radwański obejmował stanowisko redaktora naczelnego „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” w 1982 r. – jak wiadomo – roku wyjątkowo bolesnym w najnowszej historii Polski. Początek stanu wojennego nie był okresem najlepszym dla Polskiej nauki, a w szczególności dla społeczności akademickiej Poznania. Pomimo tych niezwykle trudnych warunków polityczno-społecznych prof. Zbigniew Radwański podjął się zadania redagowania kwartalnika z powodzeniem, prowadząc „Ruch” przez trudny okres lat osiemdziesiątych.

Prof. Zbigniew Radwański urodził się w 1924 r. w Chojnicach na Pomorzu. Po złożeniu matury w 1945 r. w liceum humanistycznym w Starogardzie Gdańskim rozpoczął w tym samym roku studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył je w 1948 r.

Już w czasie studiów związał się z kierowaną przez prof. Zdzisława Kaczmarczyka Katedrą Historii Państwa i Prawa Polskiego. Napisał tam pracę magisterską na II roku studiów, a następnie rozpoczął przygotowanie pracy doktorskiej pt. *Prawa kardynalne w Polsce*. Na jej podstawie uzyskał w 1950 r. stopień doktora praw (praca ta została opublikowana w 1952 r.).

Jednocześnie w latach 1948-1950 odbywał aplikację sądową, zakończoną egzaminem sędziowskim. Zmienił następnie przedmiot swoich głównych zainteresowań badawczych na prawo cywilne, przechodząc w 1950 r. do kierowanej przez prof. Alfreda Ohanowicza Katedry Prawa Cywilnego. Rozpoczął tam pracę nad rozprawą habilitacyjną na temat *Zadośćuczynienie pieniężne za szkodę niemajątkową*. Na tej podstawie Zbigniew Radwański uzyskał w 1955 r. stopień naukowy docenta. Wspomniana rozprawa ukazała się drukiem w 1956 r. W latach pięćdziesiątych odbywał również aplikację adwokacką zakończoną złożeniem w 1954 r. egzaminu adwokackiego. Z kolei w 1964 r. nadano mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w 1977 r. – profesora zwyczajnego.

Od 1949 do 1994 r. był pracownikiem naukowym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – poczynając od stanowiska asystenta, aż do profesora zwyczajnego. Następnie przeszedł w stan spoczynku, nie podejmując stałej pracy zawodowej. Wypromował 10 doktorów, z czego czterech zostało profesorami wyższych uczelni.

Opublikował ponad 200 prac naukowych obejmujących: monografie książkowe (*Prawa kardynalne w Polsce*, Poznań 1952; *Zadośćuczynienie pieniężne za szkodę niemajątkową*, Poznań 1956; *Najem mieszkań w świetle publicznej gospodarki lokalami*, Warszawa 1977; *Wykładnia oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom*, „Ossolineum” 1992), był też współautorem takich dzieł zbiorowych, jak: *Historia państwa i prawa Polski 1918-1939*,

cz. II (1968); *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 1 (1981 r.), t. I (1985) oraz autorem znanych podręczników akademickich: *Prawo cywilne – część ogólna*, *Zobowiązania – część ogólna*; *Zobowiązania – część szczegółowa*. Ponadto ogłosił studia i artykuły, część także w językach obcych, oraz glosy i recenzje. Głównym przedmiotem jego działalności naukowej jest obecnie wydawanie „Systemu Prawa Prywatnego”, którego jest redaktorem naczelnym. To fundamentalne dzieło ma objąć 20 tomów, z czego 8 tomów już się ukazało, a w jednym z nich – poświęconym części ogólnej prawa cywilnego – znaczna partia jest jego autorstwa.

Na macierzystej uczelni pełnił szereg funkcji administracyjnych: z początkiem lat sześćdziesiątych – organizatora i kierownika zaocznych studiów administracyjnych, w roku 1965/1966 – prodziekana Wydziału Prawa i Administracji, a w następnych 6 latach – dziekana Wydziału. W latach 1982-1984 był rektorem UAM. Poza tym pełnił funkcję dyrektora Instytutu Prawa Cywilnego (1969-1974), kierownika Katedry Prawa Cywilnego (1981-1982) i Katedry Prawa Cywilnego i Handlowego (1991-1994) oraz delegata Rady Wydziału Prawa i Administracji do senatu UAM (1980).

W latach 1973-1992 był zatrudniony w wymiarze 1 etatu w Instytucie Nauk Prawnych PAN. W 1973 r. zorganizował oddział tego Instytutu w Poznaniu i początkowo kierował nim oraz prowadził tam do 1986 r. zespół prawa rodzinnego. Polska Akademia Nauk wybrała go na członka korespondenta w 1986 r., a na członka rzeczywistego – w 1991 r. W 1992 r. został wybrany na wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk i pełnił tę funkcję w latach 1993-1995. W latach 1993-1996 był przewodniczącym Komitetu Nauk Prawnych PAN.

Od 1973 do 1998 r. uczestniczył w pracach Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, pełniąc w latach 1986-1992 funkcję jej przewodniczącego. Od 1996 r. do chwili obecnej przewodniczy – z nominacji Prezesa Rady Ministrów – Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości. Jest redaktorem naczelnym następujących czasopism prawnych: „Orzecznictwo Sądów Polskich” i „Przegląd Legislacyjny”. Ponadto uczestniczy w pracach redakcji „Państwa i Prawa” i „Monitora Prawniczego”.

W znacznej mierze jego zasługą są nowelizacje Kodeksu cywilnego związane z akcesją Polski do Wspólnoty Europejskiej, a także powstanie Kodeksu spółek handlowych. Pod jego kierownictwem dokonano też licznych zmian Kodeksu postępowania cywilnego oraz powstały nowe ustawy o postępowaniu naprawczym i upadłościowym.

Prof. Z. Radwański utrzymywał liczne kontakty naukowe z Uniwersytetami w Paryżu, Berlinie, Münster, Freiburgu, Wiedniu oraz z Instytutem Maxa-Plancka w Hamburgu i Monachium, gdzie przebywał na stażach naukowych i gdzie wykładał.

Nagrodzony został Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, a ponadto „Medalem Komisji Edukacji Narodowej za zasługi dla oświaty i wychowania”. Działalność jego uczyli przyjaciele i uczniowie w księdze pamiątkowej *Problemy kodyfikacji prawa cywilnego*, wydanej w 1990 r. Do partii i stronnictw politycznych nigdy nie należał.

Związki prof. Radwańskiego z „Ruchem” sięgają początków lat siedemdziesiątych, kiedy to został członkiem Komitetu Redakcyjnego „Ruchu”, i trwają do dziś. Jak wspomniałem, w 1982 r. został powołany na stanowisko redaktora naczelnego. Prof. Zbigniew Radwański był wtedy rektorem Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, dzięki temu mógł roztoczyć nad nim szczególny patronat.

Oprócz uczestnictwa w pracach „Ruchu” już to jako członek Komitetu Redakcyjnego, już to jako jego redaktor naczelny, prof. Radwański opublikował wiele artykułów na jego łamach. I tak w zeszycie 1 z 1958 r. zamieścił artykuł zatytułowany *Własność osobista w przyszłym kodeksie cywilnym*. W następnych latach prof. Radwański sukcesywnie zamieszczał artykuły z zakresu cywilistyki. Wymieńmy niektóre z nich: *Zagadnienia francuskiego prawa mieszkaniowego* (1959, z. 1), *Uwagi o zakresie kodeksu cywilnego* (1960, z. 4), *Powstanie odrębnej własności lokali* (1968, z. 2), *Obowiązek zawierania umów między jednostkami gospodarki uspołecznionej a indywidualnymi konsumentami* (1974, z. 3), *Koncepcja praw podmiotowych osobistych* (1988, z. 2), *Odpowiedzialność odszkodowawcza za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej w świetle projektowanej nowelizacji kodeksu cywilnego* (2004, z. 2).

Pod kierownictwem prof. Z. Radwańskiego (1982-1990) „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” utrzymał wysoki poziom naukowy, przyciągając na swe łamy wybitnych przedstawicieli nauki prawa, ekonomii i socjologii. W 1988 r. wydano pięćdziesiąty, jubileuszowy rocznik „Ruchu”, którego zeszyt 4 poświęcony był w całości współczesnym zagadnieniom pracy. Z końcem 1990 r. prof. Z. Radwański ustąpił z funkcji redaktora naczelnego, pozostając jednak członkiem Komitetu Redakcyjnego naszego czasopisma do chwili obecnej, a jego wkład w funkcjonowanie Redakcji jest nadal bardzo doniosły.

W czasie gdy prof. Z. Radwański pełnił funkcję redaktora naczelnego, sekretarzem redakcji była prof. Anna Michalska. Podjęła się tej funkcji jeszcze jako pomocniczy pracownik naukowy (1964) i sprawowała ją nadal po uzyskaniu tytułu profesorskiego i osiągnięciu międzynarodowej sławy za swe prace z dziedziny ochrony praw człowieka (do 1990 r.). Niektóre z nich znalazły się na łamach „Ruchu”. Funkcję tę pełniła z charakterystyczną dla niej energią – mimo dolegliwości związanych z postępującą chorobą. Istnienie „Ruchu” (zwłaszcza w trudnych latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku) i utrzymanie wysokiego poziomu naukowego w dużej mierze zawdzięczać należy także ofiarnej i kompetentnej działalności prof. Anny Michalskiej.

Marian Kępiński